

รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว

Social Violence Prevention and Solution Model of the Communities and Local Government in Sakaeo Province

ชิตพล ชัยมะดัน¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว และ (2) เพื่อศึกษารูปแบบและกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครในชุมชน ที่มีประสบการณ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และประเด็นคำถามในการประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group Discussion) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว ทั้ง 3 พื้นที่ ในปัจจุบันนั้นมีปัญหาความรุนแรงน้อย สำหรับปัญหาที่พบ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาเยาวชนตั้งครุภัก์ก่อนวัยอันควร ปัญหาสามีมีภรรยาอื่น และปัญหาความขัดแย้งระหว่างญาติพี่น้อง

รูปแบบและกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย โดยมีกลไกที่สำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง ได้แก่ กระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างความสามัคคีในชุมชน การสร้างองค์ความรู้และการประสานงาน และบูรณาการทำงานร่วมกัน

คำสำคัญ : รูปแบบ ความรุนแรงในสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง

¹ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of this research were as follows: (1) to study social violence situations of the communities and local government in Sakaeo province ; (2) to study model and mechanism the social violence prevention and solution of the communities and local government in Sakaeo province. The research sample consisted of local government organization administrators, community leaders, and community volunteers who experienced to cope with social violence prevention and resolution in the communities and local government, were 30 samples using purposive sampling. The employed research instruments were a structured interview and focus group discussion. Content analysis was used to analysis data.

The results revealed that, in 3 areas of the communities and local government in Sakaeo province, a slight problem of social violence situations was found. The discovered problems were drug abuse, premature pregnancy, mistress, and conflict among relatives.

Family, community, local government, and partnership network were the elements in social violence prevention and solution model of the communities and local government in Sakaeo province. Problem solving approaches were community participation, harmony establishment, knowledge creation, and coordinated working integration.

Keywords : Model, social violence, social violence prevention and solution

1. บทนำ

ความรุนแรง เป็นปัญหาที่พบอยู่เสมอทั้งในครอบครัวและสังคม นักวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ ได้อธิบายความหมายของความรุนแรง หมายถึง พฤติกรรมและการกระทำใดที่เป็นกรล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทั้งร่างกาย วาจา จิตใจ ทางเพศ โดยการบังคับ ขู่เข็ญ ทบตี เตะตอย ตลอดจนคุกคามจำกัด และกีดกันสิทธิเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะ และในการดำเนินชีวิตส่วนตัว ซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้ถูกรกระทำ (อนงค์ อินทรจิตร และนรินทร์ กรินชัย, 2542 : 3)

ซึ่งในปัจจุบันสถานการณ์ความรุนแรงมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยเฉพาะในบุคคลที่อ่อนแอหรือด้อยโอกาส อาทิเช่น เด็ก สตรี คนชรา ผู้มีสติปัญญาอ่อน คนยากจน เป็นต้น มักจะถูกกระทำในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การทุบตีทำร้ายร่างกาย การทำร้ายทางจิตใจโดยการแสดงออกด้วยวาจา กิริยาท่าทาง หรือการกระทำที่ทำให้ได้รับความกระทบกระเทือนทางอารมณ์และจิตใจ เช่น การพูดจาถูกเหยียดหยาม การด่าว่าด้วยคำหยาบคาย เป็นต้น การใช้ความรุนแรงทางเพศ ได้แก่ การพูดคุ้ยเรื่องลามก หยาบคาย การลวนลามทางเพศ การข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น ลักษณะอื่นๆ ของความรุนแรงที่อาจพบได้อีก ได้แก่ การเอาเปรียบทางด้านการเงิน แรงงาน การค้าประเวณี เป็นต้น ซึ่งความรุนแรงในสังคมนั้นสามารถพบได้ทั่วไปทั้งในครอบครัว โรงเรียน และสถานที่ทำงาน

จากรายงานภาวะสังคมไทย ปี 2555 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ความรุนแรงในเด็กและสตรีเกิดขึ้นทั้งในครอบครัว โรงเรียน รวมทั้งยังเกิดในลักษณะของการค้ามนุษย์ ข่มขืน และค้าประเวณี ปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะการกระทำรุนแรงทางเพศในเด็กจากรายงานภาวะสังคมไทย ปี 2555 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า เด็กถูกรกระทำรุนแรงทางเพศมากที่สุด โดยเด็กหญิงถูกทำร้ายประมาณ 8 เท่าของเด็กชาย ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่นอายุ 10 - 15 ปี เป็นการกระทำรุนแรงทางเพศมากที่สุดถึงร้อยละ 74.10 และทางร่างกายร้อยละ 21.00 ปัญหาการมีพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสมของวัยรุ่นนำไปสู่การตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมนับเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาคุณภาพชีวิตของแม่วัยรุ่นและเด็ก การทำแท้ง เด็กถูกทอดทิ้งในปี 2554 มีแม่อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 114,001 คน หรือร้อยละ 14.32 ของแม่ทุกอายุ

มีแม่อายุน้อยที่สุด 8 ปี ในขณะที่พ่ออายุน้อยที่สุด 10 ปี และยังคงพบว่าปัญหาคดีอาญาโดยรวมยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยเฉพาะคดียาเสพติด ในรอบปี 2555 มีการรับแจ้งคดียาเสพติด 364,461 คดี เพิ่มขึ้นจากปี 2554 ร้อยละ 5.40 และมีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 82.90 ของคดีอาญารวม ขณะที่มิใช่ผู้เข้ารับการรักษาผู้ใช้สารเสพติดจำนวน 297,191 ราย เกือบครึ่งเป็นผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี กลุ่มอายุ 12 - 17 ปี เด็กและเยาวชนยังคงเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการค้ายาเสพติด การคุ้มครองทางสังคมมีความครอบคลุมมากขึ้น หากยังมีปัญหาความลักลั่นและไม่เป็นธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้วเป็นอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของจังหวัดสระแก้วต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว

2.2 เพื่อศึกษารูปแบบและกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว

3. การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคม ของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว ดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายความรุนแรง ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของ “ความรุนแรง” จากแนวคิดของอรอนงค์ อินทรจิตร และนรินทร์ กรินชัย (2542) บุญวดี เพชรรัตน์ (2543) และศุภย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม สำนักงานมาตรฐานการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์ (2556) โดยได้สรุปความหมาย “ความรุนแรง” คือ การกระทำใดๆ ที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางกาย วาจา จิตใจ และทางเพศ โดยการบังคับ ขู่เข็ญ ทำร้ายทุบตี คุกคาม จำกัด กีดกันเสรีภาพ ทั้งในที่สาธารณะและในการดำเนินชีวิตส่วนตัวซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้ถูกรกระทำ ซึ่งในการถูกรกระทำ

รุนแรง ประกอบด้วย การกระทำรุนแรงทางร่างกาย การกระทำรุนแรงทางจิต การกระทำรุนแรงทางเพศ

3.1.1 การกระทำรุนแรงทางร่างกาย หมายถึง การใช้กำลังหรืออุปกรณ์ใดๆ เป็นการทำให้ร่างกายเกินกว่าเหตุ มีผลทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บ

3.1.2 การกระทำรุนแรงทางจิต หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มีผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับความกระทบกระเทือนด้านจิตใจหรือสิทธิเสรีภาพ ได้แก่ การถูกทอดทิ้ง การดูถูกเหยียดหยามหรือดูต่ำ การกักขังหน่วงเหนี่ยว

3.1.3 การกระทำรุนแรงทางเพศ หมายถึง การกระทำที่มีผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับความกระทบกระเทือนหรือเสียหายเกี่ยวกับเรื่องเพศ ได้แก่ การถูกข่มขืน การถูกลวนลาม อนาจาร และถูกบังคับค้าประเวณี

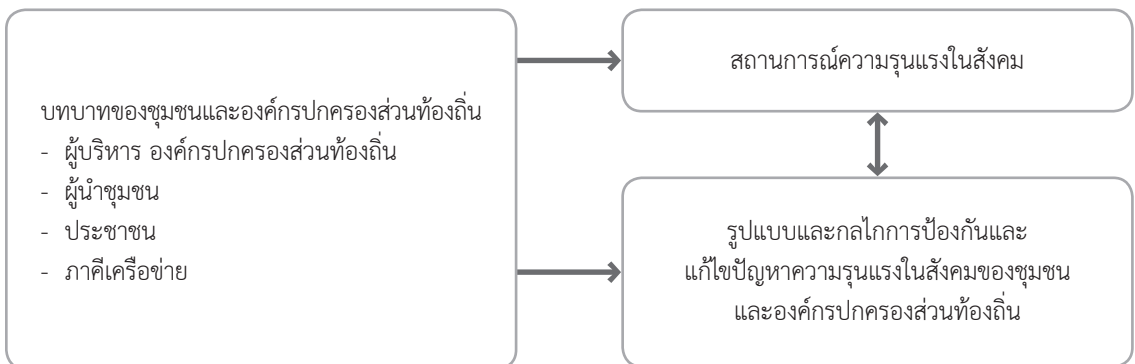
ซึ่งความรุนแรงตามความหมายดังกล่าวนี้เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมและชุมชนซึ่งสามารถเกิดขึ้นกับบุคคลทุกเพศทุกวัย ทั้งในครอบครัว ชุมชน และสถานที่ทำงาน

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท ผู้วิจัยทำการศึกษานโยบายเกี่ยวกับบทบาทของอุทัย หิรัญโต (2529) จักรรัชธิระกุล (2542) ปราโมทย์ คล้ายศิริ (2545) Broom และ Selznick (1973) อ้างถึงใน จารุพร เพ็งสกุล, 2545) โดยสรุป

ได้ว่าบทบาท หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกตามหน้าที่ หรือตำแหน่งที่มีอยู่ให้เป็นที่รู้เห็นของบุคคลอื่น ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นอาจตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่ก็ได้ ซึ่งบทบาทในการศึกษาครั้งนี้ อธิบายถึงบทบาทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน) องค์กรภาคีเครือข่ายภายนอกทั้งรัฐและเอกชน รวมถึงภาคประชาชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคม ของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานชุมชน ผู้วิจัยทำการศึกษานโยบายของชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2543) และบัวสอน อินเขียว (2546) โดยสรุปได้ว่า การบริหารจัดการงานชุมชนนั้น ผู้นำและประชาชนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตั้งแต่การวางแผนกำหนดเป้าหมาย จัดโครงสร้าง ดำเนินการและติดตามประเมินผล เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและความต้องการของชุมชนนั้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้การบริหารจัดการงานชุมชนในปัจจุบันนั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อให้การบริหารจัดการชุมชนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีการวิจัย

5.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน) จำนวน 9 คน และอาสาสมัครในชุมชน ที่มีประสบการณ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ความรุนแรงในสังคม จำนวน 21 คน รวมทั้งหมด 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากชุมชน 1 แห่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 แห่ง ซึ่งประสบความสำเร็จในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขความรุนแรงในสังคม จำนวน 3 แห่ง (บรรจบ ปัทมินทร์, 2556)

1. ชุมชนบ้านคลองอาราง ต.บ้านแก้ง อ.เมือง
สระแก้ว จ.สระแก้ว

2. องค์การบริหารส่วนตำบลพระเพลิง อ.เขาฉกรรจ์
จ.สระแก้ว

3. องค์การบริหารส่วนตำบลทับพริก อ.อรัญประเทศ
จ.สระแก้ว

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ในกลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน

5.2.2 ประเด็นคำถามในการประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group Discussion) ในกลุ่มอาสาสมัครในชุมชน โดยการแบ่งออกเป็นกลุ่มละ 5 - 10 คน และกำหนดประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงทางด้านสังคม และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงทางด้านสังคม เพื่อให้ร่วมการอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อมูล

โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย นักวิชาการทางด้านมนุษย์และสังคมศาสตร์ จำนวน 2 คน และ นักพัฒนาสังคม ชำนาญการพิเศษ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 1 คน

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

6. ผลการวิจัย

6.1 สถานการณ์ความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์และประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานการณ์ความรุนแรงในสังคมของทั้ง 3 พื้นที่ในปัจจุบันนั้น ในอดีตมีปัญหาพอสมควรแต่ในปัจจุบันนั้นปัญหาความรุนแรงทางสังคมลดน้อยลงและยังมีปัญหาบ้างแต่เป็นส่วนน้อยสำหรับปัญหาที่พบในทั้ง 3 พื้นที่คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาเยาวชนตั้งครุฑก่อนวัยอันควร ปัญหาสามีภรรยา

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างญาติพี่น้อง ซึ่งผู้ที่ประสบปัญหาได้รับความช่วยเหลือและดูแลแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานในพื้นที่และหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเป็นที่เรียบร้อย

6.2 รูปแบบและกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงในสังคมที่เกิดขึ้นและวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้วสามารถกำหนดรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดังนี้

6.2.1 ชุมชนหมู่บ้านคลองอาราง ต.บ้านแก้ง อ.เมืองสระแก้ว มีรูปแบบและกลไกที่ชัดเจนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ โดยอาศัยกลไกของคณะกรรมการหมู่บ้านและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหความรุนแรงที่เกิดขึ้น และที่สำคัญมีธรรมนูญสุขภาพบ้านคลองอารางหมู่บ้านนำอยู่ด้วยกระบวนการจัดการตนเองอย่างยั่งยืน (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2555 เป็นเสมือนข้อตกลงร่วมกันของชาวบ้านคลองอาราง หน่วยงาน องค์กรกลุ่มชุมชน ภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อสร้างสุขภาพทางกายจิต สติปัญญา ของประชาชนในหมู่บ้าน ด้วยวิถีทัศน์ของหมู่บ้านที่ว่า “หมู่บ้านคนดี วิถีอ้อมขอม ป่าพร้อมอนุรักษ์ พิทักษ์ธรรมาภิบาล ร่วมสร้างบ้านนำอยู่ พื้นฟูประเพณีสุขภาพดีล้ำ ค่าพอต้องพอเพียง”

โดยในการดำเนินการตามธรรมนูญสุขภาพต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสระแก้ว สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง เป็นต้น

และสิ่งที่น่าสนใจของชุมชนบ้านคลองอาราง คือ การถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจทางด้านประเพณีวัฒนธรรมและการอยู่อย่างมีความสุข ด้วยการคิดเชิงบวก ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก เยาวชน ประชาชนในหมู่บ้านห่างไกลจากสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวและชุมชน จากรุ่นสู่รุ่น จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

6.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลพระเพลิง อ.เขาฉกรรจ์ จ.สระแก้ว มีรูปแบบและกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหความรุนแรงในพื้นที่ โดยใช้คณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกลไกหลัก

บูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานราชการของจังหวัด เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สระแก้ว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ โดยเน้นวิธีการดำเนินงานเชิงรุก โดยการป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงในพื้นที่ โดยอาศัยกิจกรรมที่เสริมสร้างความรักความสามัคคี และสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม เช่น โครงการลดละเลิกสุราในช่วงเข้าพรรษา โครงการบวชเณรใน 1 ชั้นเรียนของโรงเรียน ในพื้นที่โครงการต้นกล้าพระเพลิง และสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคม เป็นต้น

ส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงนั้น พื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลพระเพลิงไม่มีกลไกการบริหารงานหรือคณะกรรมการที่ดูแลโดยตรง แต่โดยรูปแบบของวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งและสมัคสมานสามัคคีในชุมชน จึงอาศัยความสามารถของ นายกองคการบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนและครอบครัวเข้าไปแก้ไขและจัดการปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นร่วมกัน

6.2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลทับพริก อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว มีรูปแบบและกลไกที่ชัดเจนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลทับพริกมีการขับเคลื่อนบนยุทธศาสตร์ 3 สายใย

1. สายใยรักจากอสม.สู่ชุมชน - ตรวจคัดกรองโรค มีการเยี่ยมผู้ป่วยและติดตามอาการของผู้ป่วยตามบ้าน
2. สายใยรักจาก อบต. สู่ชุมชน - ดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม ผู้ป่วยเรื้อรัง รถฉุกเฉินเพื่อรับส่งผู้ป่วยไปโรงพยาบาล โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย
3. สายใยรักจากผู้นำสู่ชุมชน - กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อปพร. ร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาหาเสพติด (การจัดทำฐานข้อมูลยาเสพติดในชุมชน เพื่อที่จัดการกับกลุ่มเสี่ยงก่อนที่จะเกิดความรุนแรง) จัดระเบียบสังคม ในพื้นที่อำเภอทับพริก (ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ศูนย์เฝ้าระวังหญิง (หญิงไทยใสสวยด้วยชุมชน)

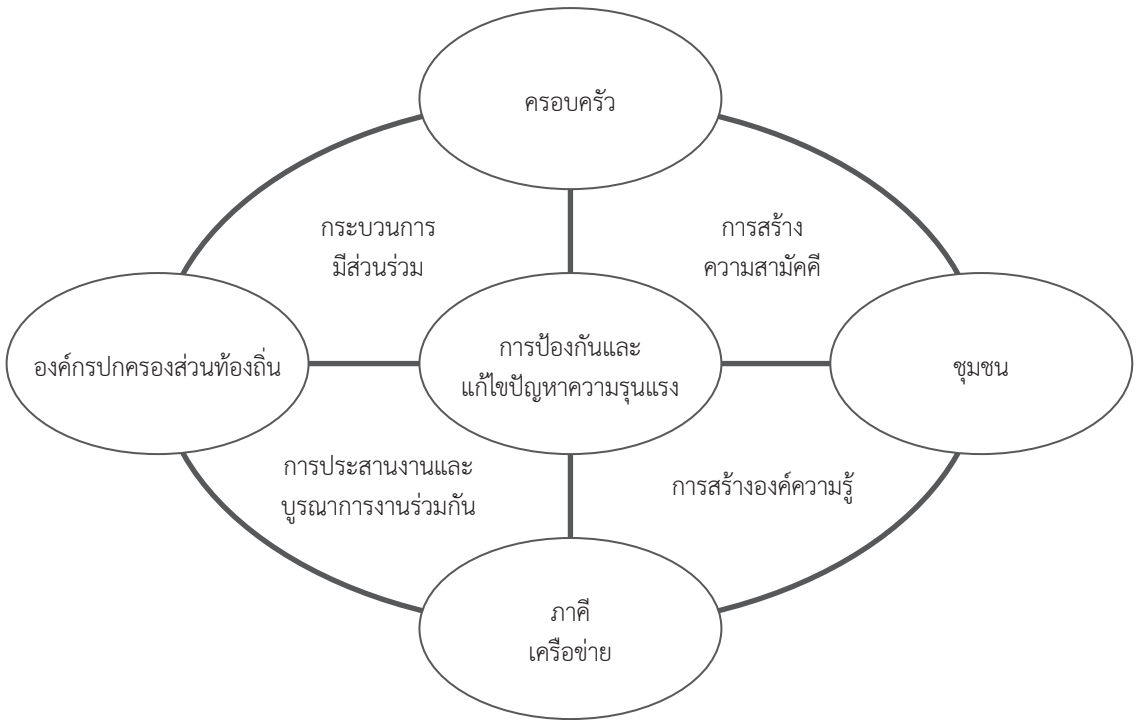
โดยมีศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรชุมชน ต.ทับพริก (ศอชต.) เป็นกลไกสำคัญ ประกอบด้วย

1. ศูนย์เฝ้าระวังหญิง (หญิงไทยใสสวยด้วยชุมชน)
2. ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
3. ศูนย์เฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน
4. สภาเด็กและเยาวชนตำบลทับพริก
5. ศูนย์ตำรวจชุมชน
6. ศูนย์ต่อสู้เอาชนะยาเสพติด
7. ศูนย์รับส่งผู้ป่วยฉุกเฉินและเรื้อรัง

โดยการนำและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โดยองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับหน่วยงานพื้นที่เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น และภาคีเครือข่าย เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สระแก้ว และที่สำคัญที่สุดคือ ประชาชนที่มีจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรชุมชน ต.ทับพริก (ศอชต.) แต่ละศูนย์ดังกล่าวข้างต้น

ภายใต้รูปแบบการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลทับพริก นั้น บทบาทของ องค์การบริหารส่วนตำบล ชุมชน ครอบครัว และหน่วยงานราชการภายนอก มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโดยอาศัยกระบวนการสร้างความรู้ให้กับประชาชน การมีส่วนร่วมของชุมชน จิตอาสาของประชาชน และการบูรณาการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมประสบความสำเร็จ

จากการวิเคราะห์รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของทั้ง 3 พื้นที่ ผู้วิจัยจึงเสนอรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย โดยมีกลไกที่สำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง ได้แก่ กระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างความสามัคคีในชุมชน การสร้างองค์ความรู้และการประสานงาน และบูรณาการทำงานงานร่วมกัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ
ของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว

7. อภิปรายผล

จากผลการศึกษา “รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว” ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

7.1 สถานการณ์ความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้วพบว่า สถานการณ์ความรุนแรงในสังคมของทั้ง 3 พื้นที่ในปัจจุบันนั้น ในอดีตมีปัญหาพอสมควรแต่ในปัจจุบันนั้นปัญหาความรุนแรงทางสังคมลดน้อยลงและยังมีปัญหาบ้างแต่เป็นส่วนน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเข้มแข็งของหน่วยงานท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและประชาชนให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นในพื้นที่ สำหรับปัญหาที่พบในทั้ง 3 พื้นที่คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาเยาวชนตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาสามีมีภรรยาอื่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างญาติพี่น้อง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานภาวะสังคมไทยปี 2555 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ พบว่า ปัญหาคือยาเสพติดโดยรวมยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยเฉพาะคดียาเสพติด ในรอบปี 2555 มีการรับแจ้งคดียาเสพติด 364,461 คดี เพิ่มขึ้นจากปี 2554 ร้อยละ 5.40 และมีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 82.90 ของคดีอาญารวม ขณะที่ผู้มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาผู้ใช้สารเสพติดจำนวน 297,191 ราย เกือบครึ่งเป็นผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี กลุ่มอายุ 12-17 ปี เด็กและเยาวชนยังคงเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการค้ายาเสพติด และปัญหาการมีพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสมของวัยรุ่นนำไปสู่การตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมนับเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาคุณภาพชีวิตของแม่วัยรุ่นและเด็ก การทำแท้ง เด็กถูกทอดทิ้งในปี 2554 มีแม่อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 114,001 คน หรือ ร้อยละ 14.32 ของแม่ทุกอายุ มีแม่อายุน้อยที่สุด 8 ปี ในขณะที่พ่ออายุน้อยที่สุด 10 ปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

7.2 รูปแบบและกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ

รุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสระแก้ว มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคี เครือข่าย โดยมีกลไกที่สำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ความรุนแรง ได้แก่ กระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างความ สัมคคีในชุมชน การสร้างองค์ความรู้และการประสานงาน และบูรณาการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอุทัย หิรัญโต (2529) จักรรัช ธีระกุล (2542) ปราโมทย์ คล้ายศิริ (2545) Broom และ Selznick (1973 อ้างถึงใน จารุพร เฟิงสกุล, 2545) กล่าวคือ บทบาทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน) องค์กรภาคีเครือข่ายภายนอกทั้งรัฐและเอกชน รวมถึงภาค ประชาชน เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่เข้ามามีส่วนร่วมในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชนและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร จัดการงานชุมชน ของชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2543) และ บัวสอน อินเขียว (2546) กล่าวคือ การบริหารจัดการงาน ชุมชนนั้น ผู้นำและประชาชนในชุมชนต้องมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการตั้งแต่การวางแผนกำหนดเป้าหมาย จัดโครงสร้าง ดำเนินการและติดตามประเมินผล เพื่อให้บรรลุ ตามเป้าหมายและความต้องการของชุมชนนั้น ซึ่งภายใต้ รูปแบบและกลไกที่ค้นพบนั้นสามารถนำไปสู่การป้องกันและ แก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นได้อย่างประสบผลสำเร็จ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

8.1.1 จากผลการศึกษา สถานการณ์ความรุนแรง ในสังคมนั้น พบว่า ยังคงมีปัญหาสาเหตุ ปัญหาเยาวชน ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาสามีมีภรรยาบ่อย ปัญหาความ ขัดแย้งระหว่างญาติพี่น้อง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควร มีนโยบายและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความ รุนแรงในสังคมด้านดังกล่าวที่เกิดขึ้น อาทิเช่น

1. องค์กรประชาสัมพันธให้ความรู้ความเข้าใจใน เรื่องความรุนแรงในครอบครัว และสังคม เช่น พ.ร.บ. คุ่มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กับ ประชาชนทุกภาคส่วน โดยการใช้สื่อประชาสัมพันธ์อย่าง หลากหลาย ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ รวมถึงการจัดอบรมให้กับประชาชน

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการป้องกันและ ปราบปรามสิ่งเสพติด โดยเฉพาะตามแนวชายแดนและ แหล่งจำหน่ายในชุมชน ควบคุมไปกับการสร้างโอกาสและ ส่งเสริมอาชีพให้กับผู้เคยเสพยาติตสามารถกลับคืนสู่สังคม ได้อีกครั้ง

8.1.2 จากผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว องค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย โดยมีกลไกที่สำคัญในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคความรุนแรง ได้แก่ กระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างความสัมคคีในชุมชน การสร้างองค์ความรู้และการ ประสานงาน และบูรณาการทำงานงานร่วมกัน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำรูปแบบดังกล่าวไป ถ่ายทอดและ ประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนใน จังหวัด โดยเริ่มต้นจากการสร้างกลไกคณะกรรมการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในสังคม ของแต่ละพื้นที่ โดย อาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน และสร้างภาคีเครือข่าย ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ กลไกด้านต่างๆ ของเครือข่ายภาครัฐและเอกชน ร่วมกัน ป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวและสังคม อย่างยั่งยืน

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะในส่วน ของชุมชนและและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบ ความสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขความรุนแรงในสังคม เท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในพื้นที่ที่มีปัญหา ความรุนแรงในสังคมที่มีระดับปัญหามากกับระดับปัญหาน้อย ของจังหวัดสระแก้วหรืออาจทำการศึกษาเปรียบเทียบกับ พื้นที่จังหวัดอื่นเพื่อเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการป้องกัน และแก้ไขความรุนแรงในสังคม

8.2.2 การศึกษาครั้งนี้เป็นศึกษาโดยวิธีการวิจัย เชิงคุณภาพ ซึ่งเน้นศึกษาข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้ได้รูปแบบ กลไกและองค์ประกอบที่สำคัญในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคความรุนแรง ภายใต้สภาพสังคมในแต่ละ พื้นที่ที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่ม การวิจัยเชิงปริมาณหรือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันและ แก้ไขปัญหาคความรุนแรงในสังคมของจังหวัดสระแก้ว

9. เอกสารอ้างอิง

- จักรรัช ชีระกุล. (2542). **สังคมวิทยาเบื้องต้น**. นครศรีธรรมราช : สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- จารุพร เพ็งสกุล. (2545). **ความคาดหวังของผู้นำชุมชนต่อบทบาทนักพัฒนาในการสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่ชุมชนพื้นที่การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤตภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ พัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2543). **การบริหารการพัฒนาชนบทเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน**. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.
- บัวสอน อินเขียว. (2546). **การบริหารชุมชน**. กรุงเทพฯ: พิราบ.
- บรรจบ ปัทมินทร์. (2556). **หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์ สัมภาษณ์วันที่ 15 พฤษภาคม 2556**.
- บุญวดี เพชรรัตน์. (2543). **การพยาบาลผู้ป่วยมีพฤติกรรมรุนแรง**. การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. ภาควิชาการพยาบาลจิตเวช. คณะพยาบาลศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปราโมทย์ คล้ายศิริ. (2545). **การปฏิบัติตามบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏบ้านจอมบึง.
- ศุภย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม สำนักงานมาตรฐานการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). **การสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรง ปี 2556**.
- ศุภย์ข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว. (2556). **พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐**. เข้าถึงได้จาก <http://www.violence.in.th/publicweb/NewsDetail.aspx?id =24&type=4>

- วิระดา สมสวัสดิ์. (2546). **กฎหมายครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). **ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี 2555**. เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/>.
- อรอนงค์ อินทรจิตร และ นรินทร์ กรินชัย. (2542). **ผู้หญิงและเด็ก: เหยื่อความรุนแรงใน ครอบครัว**. กรุงเทพฯ: สถาบันจิตวิทยาออนไลน์.
- อุทัย หิรัญโต. (2529). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.